

SIMPOSI

«Au rendez-vous des poètes a Catalunya»

28 de novembre de 2019

El simposi «Au rendez-vous des poètes a Catalunya» explora quelcom poc conegut: la relació que Picasso —que fou catalanoparlant, poeta, amic i lector de poetes catalans— tingué amb la poesia catalana. Aquest estudi s'acompanya del vincle poètic amb Eluard. Comptarem amb la participació d'investigadors de diferents disciplines que ens descobriran nous territoris de recerca en l'àmbit dels estudis picassians.

Aquest simposi forma part del recentment establert Doctorat Picasso, un itinerari doctoral del departament de Filosofia de la UAB juntament amb el Museu Picasso de Barcelona, dins del programa de doctorat de Filosofia. El Doctorat Picasso és inèdit en el panorama acadèmic internacional i té com a objectiu la realització de tesis doctorals dedicades a la investigació sobre l'obra picassiana des de la recerca artística i la creativitat contemporànies. Les responsables acadèmiques del programa són la Dra. Jèssica Jaques (professora titular d'Estètica i Teoria de les Arts del Departament de Filosofia de la UAB) i la Dra. Androula Michael (*maitre de conférences en art contemporain Université de Picardie Jules Verne, Centre de recherches en art et esthétique, Crae*), juntament amb el Dr. Emmanuel Guigon (director del Museu Picasso de Barcelona).

Man Ray, Fotografia de Pablo Picasso, 1934. Còpia moderna © Man Ray Trust, VEGAP, Barcelona, 2009 © Successió Pablo Picasso, VEGAP, Madrid, 2009

PROGRAMA DEL SIMPOSI «Au rendez-vous des poètes a Catalunya»

MATÍ - 9.00H - 13.30H

9.00h - 9.30h

Benvinguda a càrrec d'Emmanuel Guigon
i Jèssica Jaques
Relator: **Alex Broch**

TAULA 1 /

9.30h - 10.50h

1. *El pintor i el poeta: Maragall-Picasso, una conjunció*
Susanna Rafart
2. *Un Verdaguer per a Pablo Picasso*
Joan Santanach

Signatura del conveni de col·laboració entre la Universitat Autònoma de Barcelona i el Museu Picasso, per part de Josep Ros, vicerector de Programació Acadèmica i de Qualitat de la UAB i Emmanuel Guigon, director del Museu Picasso

TAULA 2 /

10.50h - 12.10h

3. *La bohèmia artística i literària a Barcelona*
Eliseu Trenc
4. *Rusiñol, Satie, Picasso: els nexes de la modernitat*
Raül Garrigasait

TAULA 3 /

12.10h - 12.50h

5. *De Barcelona a Madrid: l'aventura d'Arte Joven*
Claustre Rafart i Bàrbara Bayarri

12.50h-13.30h

6. *Lectura de poemes*
Blanca Llum Vidal

TARDA - 15.30H - 20H

TAULA 4 /

15.30h - 16.50h

7. *Alberti - Picasso: una amistat poètica*
Margarida Cortadella i Àger P. Casanovas
8. *Picasso - Cirlot: postures antagòniques*
Lourdes Cirlot

TAULA 5 /

16.50h - 18.10h

9. *Paul Eluard, Picasso i 1936*
Malén Gual
Aitor Quiney

18.10h-18.50h

10. *Lectura de poemes*
Vicenç Altaió

18.50h-19.20h

Cloenda - **Alex Broch, Emmanuel Guigon i Jèssica Jaques**

1. *El pintor i el poeta: Maragall-Picasso, una conjunció*

Susanna Rafart, escriptora

Les relacions entre Picasso i Maragall, a partir de l'edició del facsímil del *Carnet català*, editat per Douglas Cooper (1958), han suscitat l'interès de la crítica catalana des dels anys seixanta [Cendrós, (1960), Benigne Rafart (2012) i Maria Planellas (2014)] en un intent d'explicar què buscaven l'un de l'altre. La contribució present esbrina les concordances que sorgeixen de l'acarament entre el poema de Maragall i la transcripció de Picasso i busca revelar la interacció de dues obres: *Vistes al mar* i *Les demoiselles d'Avignon* són un marc d'afinitats electives en un diàleg secret a la recerca de nous llenguatges estètics.

Susanna Rafart Corominas es va donar a conèixer amb el Premi Carles Riba l'any 2001, amb el llibre *Pou de glaç*. El van seguir els volums poètics *Retrat en blanc* i *Baies*, i la trilogia formada per *L'ocell a la cendra* (2010), *La mà interior* (2011) i *La llum constant* (2015). El seu darrer poemari és *Beatriu o la frontera*. En prosa, ha publicat els volums *Un cor grec Memòria i notes d'un viatge* (2006), *Les tombes blanques. Contes de la Mediterrània* (2008) i *Gaspara i jo. Sobre l'amor. Retrat oval de Gaspara Stampa amb intervencions presents* (2011), *Crisàlide. Pastoral en Si Menor* (2015), *Dies d'agost. Notes i dies de terres properes* (2017) i *La fugida d'Urània* (2018). Enguany li ha estat atorgat el Premi a la trajectòria Quima Jaume.

2. *Un Verdaguer per a Pablo Picasso*

Joan Santanach, professor del Departament de Filologia Catalana i Lingüística General de la UB, Universitat de Barcelona

Els anys de joventut que Pablo Picasso va passar a Barcelona coincideixen amb els darrers anys, tan problemàtics, de Jacint Verdaguer (1845-1902). El 1895 va esclatar el conflicte entre el poeta, fins llavors la figura amb més projecció de la Renaixença, amb el bisbe Morgades i el marquès de Comillas. L'enfrontament, airejat en públic a través de la premsa, va afavorir la relació del poeta amb els nous artistes i escriptors modernistes.

Joan Santanach és escriptor, professor de la UB i responsable científic de l'Editorial Barcino. S'ha dedicat a l'estudi de la cultura i la literatura medievals, amb una atenció especial a la producció de Ramon Llull. També s'ha interessat pels llibres de cuina medievals i la seva transmissió. Ha publicat estudis sobre la literatura del segle XIX i l'obra de Jacint Verdaguer, i ha participat en l'edició de l'*Epistolari català* de Joan Miró.

3. *La bohèmia artística i literària a Barcelona*

Eliseu Trenc, catedràtic emèrit d'estudis hispànics a la Universitat de Reims

Allò que caracteritza la bohèmia artística i literària és la inestabilitat i la marginalitat, i entorn al 1900 comparteix amb el modernisme un moviment d'entusiasme i de llibertat cap a un ideal de bellesa. Un altre component de la bohèmia és la forma de fusionar estretament art i vida, la qual cosa provoca la marginalització dels artistes, entregats a la religió de la bellesa, una declaració de principis contra el burgès filisteu i rutinari. Quant a la inestabilitat i el vagareig continu, tractarem de mostrar com aquesta bohèmia viu en comunitat en els tallers dels artistes i els cafès i tavernes; refugis que també són llocs d'iniciació.

Eliseu Trenc és catedràtic emèrit d'estudis hispànics a la Universitat de Reims. Historiador de l'art i crític, ha col·laborat en diaris i revistes de Barcelona. És membre de la Reial Acadèmia de Sant Jordi i de l'Institut d'Estudis Catalans. Ha publicat diversos llibres i molts articles, comunicacions de col·loquis sobre les arts gràfiques del modernisme, el simbolisme plàstic i literari a Catalunya, les relacions artístiques hispanofranceses, la premsa il·lustrada a Espanya, l'avantguarda artística a Catalunya, el còmic *underground*, el cartellisme i el gravat.

4. *Rusiñol, Satie, Picasso: els nexes de la modernitat*

Raül Garrigasait, Universitat de Barcelona / La Casa dels Clàssics

Rusiñol, Satie i Picasso es van conèixer i es van reconèixer; a tots tres els associem a la irrupció de la modernitat artística. Però alhora cadascun d'ells té una personalitat clarament diferenciada i tria un camí propi, que de vegades s'oposa al dels altres. La intervenció analitza els contactes entre aquests artistes i els situa dins els conflictes i les vies diverses de la modernitat.

Raül Garrigasait és escriptor, traductor i hellenista. Entre altres llibres, ha publicat la novel·la *Els estranys* i l'assaig *El fugitiu que no se'n va. Santiago Rusiñol i la modernitat*. La seva obra gira al voltant dels conceptes de traducció, tradició i modernitat. Actualment presideix La Casa dels Clàssics, un projecte que promou la creació, el pensament i la difusió dels clàssics universals.

5. *De Barcelona a Madrid: l'aventura d'Arte Joven*

Claustre Rafart, conservadora i comissària del Museu Picasso de Barcelona, i **Bàrbara Bayarri**, doctoranda del Departament de Filosofia de la UAB

El 1901 neix a Madrid *Arte Joven*, un setmanari sobre literatura i art modernistes. Els impulsors en són Francesc d'Assis Soler (director literari) i Pablo Ruiz Picasso (director artístic). L'editorial del número preliminar posa en valor el pensament dels joves: «[...] *Arte Joven* serà un periódico sincero. Sin compromiso, huyendo siempre de lo mismo, de lo vulgar y procurando romper moldes [...]». Volien impulsar un ambient semblant al de la Barcelona modernista i aglutinar, al voltant de la revista, artistes i literats joves de la capital espanyola, tal com feia *Pèl & Ploma* a Barcelona, tot teixint lligams entre els cercles artístics i els intel·lectuals més avançats d'ambdues ciutats.

Claustre Rafart Planas és llicenciada en Geografia i Història (especialitat en Història Contemporània) per la Universitat de Barcelona. Conservadora del Museu Picasso de Barcelona. Comissària d'exposicions, conferenciant i investigadora. Autora d'articles en catàlegs d'exposicions temporals, revistes especialitzades i divulgatives, premsa escrita i digital. Autora de llibres com ara *Guia del Museu Picasso de Barcelona* (1998), *Las Meninas de Picasso* (2001), *Els paisatges de la Barcelona de Picasso* (2007) o *Picasso i els editors Gustavo Gili. Escrits des de Barcelona* (2014).

Bàrbara Bayarri Viñas es va graduar en Filosofia (UAB). Va realitzar el màster de Gestió Cultural (UOC) i el màster de Recerca en Art i Disseny (EINA). Ha col·laborat amb la Fundació Josep Guinovart i amb el Museu Picasso. Actualment treballa a la Fundació Joan Brossa i està realitzant la seva tesi doctoral, sota la direcció de Jèssica Jaques, Emmanuel Guigon i Androula Michael, al voltant dels processos creatius en el comissariat d'exposicions a partir de la figura de Pablo Picasso.

6. Lectura de poemes

Blanca Llum Vidal és poeta, editora i traductora catalana. Ha publicat *La cabra que hi havia* (2009), *Nosaltres i tu* (2011), *Homes i ocells* (2012) i *Visca!* (2013). Ha editat la poesia d'Àngel Guimerà i les *Dues Catalunyes* d'Àngel Carmona. Ha participat en diversos llibres col·lectius, entre els quals *Pedra foguera, antologia de poesia jove dels Països Catalans* (Ed. Documenta Balear, 2008), *Quàntiques* —10 poetes joves en diferencial femení—, *Allò de dintre* —homenatge poètic a Joan Ponç—, *Màscares i reclams* —vint dones interpreten Montserrat Abelló— i *Ningú no ens representa* —poetes empenyats. Ha traduït, amb Arnau Pons, un fragment de *La Douleur* de Marguerite Duras. Els darrers textos que ha escrit sobre d'altres autors han estat: *Tractat sobre l'amor heroic* d'Arnau de Vilanova, *El anhela de la pandorga* d'Orlando Guillén i les *Tres sorores* de Salvador Espriu.

TARDA - 15.30H- 20H

7. Alberti - Picasso: una amistat poètica

Margarida Cortadella Segura, documentalista del Museu Picasso de Barcelona, i **Àger P. Casanovas**, investigadora FPU de l'itinerari doctorat Picasso del doctorat en Filosofia de la UAB

L'amistat entre el poeta gadità que pintava i el pintor malagueny que escrivia es remunta al 1933. Però és a l'exili quan esdevingué un locus de creació compartida. La paràfrasi encruiada de l'*Enti-erro del Conde Orgaz* (1968) no és només un instrument metaliterari sinó que fa palesos una tradició literària i un humor compartit.

Margarida Cortadella Segura, llicenciada en Filologia (UB) i diplomada en Biblioteconomia i documentació (UB). La seva trajectòria s'ha desenvolupat en l'àmbit de la documentació i la informació en centres i biblioteques especialitzades. Des de 2000, és documentalista del Museu Picasso de Barcelona. Ha estat comissària de les exposicions «Llibres i il·lustrats per Picasso: la col·lecció del Museu» (2004) i «Sabartés per Picasso per Sabartés» (2018).

Àger P. Casanovas, investigadora FPU de l'itinerari Doctorat Picasso del doctorat en Filosofia de la UAB, estudia la materialització de sentit en les pràctiques artístiques picassianes. Realitza gran part de la recerca al Centre de Coneixement i Investigació del Museu Picasso de Barcelona. Destaca la seva darrera contribució a l'exposició «Picasso en Uruguay» (MNAV, 2019) amb els textos de presentació i la cronologia del catàleg.

8. Picasso – Cirlot: postures antagòniques

Lourdes Cirlot, catedràtica d'Història de l'Art a la Universitat de Barcelona

Quins podrien haver estat els motius pels quals Juan Eduardo Cirlot, malgrat admirar Picasso, es va sentir tan allunyat d'ell com per mai no dedicar-li ni un sol vers?

Lourdes Cirlot és catedràtica d'Història de l'Art a la Universitat de Barcelona, on ha impartit classes des de 1974 fins a 2019. Ha estat vicedegana de la Facultat entre 1995 i 1998; directora del Departament d'Història de l'Art entre 1999 i 2005. Vicerectora d'Arts, Cultura i Patrimoni entre 2008 i 2011; i vicerectora de Relacions Institucionals i Cultura des de 2011 fins a desembre de 2016. En l'actualitat és catedràtica emèrita de la Universitat de Barcelona.

9. Paul Eluard, Picasso i 1936

Malén Gual, conservadora i comissària del Museu Picasso de Barcelona

Aitor Quiney, doctor en Història de l'Art, llicenciat en Humanitats i màster en Gestió Cultural

Estudi sobre la recepció poètica de Paul Eluard a Catalunya posant el punt d'interès en les seves relacions amb d'altres poetes com ara J.V. Foix i en l'aparició dels seus poemes, tant els traduïts com els que no, en diverses revistes, diaris i estudis des de 1921 fins als anys cinquanta. Remarca l'aparició d'articles sobre el poeta en diaris i revistes catalanes de la mateixa època.

Malén Gual és llicenciada en Geografia i Història (especialitat en Història Contemporània) per la Universitat de Barcelona. Conservadora del Museu Picasso de Barcelona, on fa recerca entorn de la col·lecció permanent del Museu. Comissària d'exposicions, entre les quals cal destacar «Imatges secretes. Picasso i l'estampa eròtica japonesa» (premi ACCA 2009), «Ciència i Caritat al descobert», «1917. Picasso a Barcelona», i «Pablo Picasso, Paul Eluard. Una amistat sublim», entre d'altres.

Aitor Quiney és doctor en Història de l'Art, llicenciat en Humanitats i màster en Gestió Cultural. Ha estat comissari de diverses exposicions, la darrera de les quals: «Antoni Fabrès, de la glòria a l'oblit» al MNAC. La seva activitat la divideix en l'estudi del llibre com a objecte d'art i l'estudi de l'art català i canari de finals de segle XIX fins a la postguerra del segle XX. És autor de més d'un centenar d'articles en revistes i catàlegs d'exposicions així com de diversos llibres.

10. Lectura de poemes

Vicenç Altaió és poeta, assagista, crític d'art, articulista d'opinió, editor, agitador cultural i traficant d'idees. Va impulsar les revistes *Tarotdequinze*, *Èczema*, *Àrtics* i *Cave Canis*. Va ser director del KRTU (Cultura, Recerca, Tecnologia, Universals) i de l'Arts Santa Mònica (Arts, Ciència, Pensament i Comunicació). Ha estat comissari de nombroses exposicions de caire artístic, literari i científic. Darrerament ha publicat *Miró i els poetes catalans*. Va fer el paper de Casanova en el film *Història de la meva mort*, d'Albert Serra. D'entre els seus llibres, destaquen els 10 volums de la sèrie «Tràfic d'idees» i la poesia, recollida a *Massa fosca* (Poesia 1978-2004) i continuada a *Santa Follia de Ser Càntic* i *Radicals lliures*. A *Vicenç Altaió, els ulls fèrtils. Llibres amb artistes i un traficant d'idees* es recullen 27 llibres d'artista (2019).

Àlex Broch és crític literari, assagista, autor, professor universitari i editor. Ha publicat *Literatura catalana dels anys setanta* (1980), *Literatura catalana: balanç de futur* (1985), *Literatura catalana dels anys vuitanta* (1991), *Forma i idea en la literatura contemporània* (1993), *Miquel Martí i Pol: vida i poesia* (2006), *Sobre poesia catalana. Lectures crítiques 1973-2006*. (2007) i *Miquel Martí i Pol: lector i crític* (2014). Actualment dirigeix la nova *Història de la Literatura Catalana* (8 volums).

Emmanuel Guigon és museòleg, doctor en Història de l'Art i actual director del Museu Picasso de Barcelona. És doctor en Història de l'Art Contemporani per la Universitat de la Sorbona (França), i és especialista en avantguardes històriques, surrealisme, art espanyol modern i contemporani i art europeu de postguerra. Ha estat director delegat responsable dels museus de la ciutat francesa de Besançon i director i conservador en cap del Museu d'Art Modern i Contemporani d'Estrasburg (França), així com conservador en cap de l'Institut Valencià d'Art Modern (IVAM).

Jèssica Jaques Pi és professora titular d'Estètica i Teoria de les Arts a la UAB. És investigadora principal del projecte de recerca del Ministerio de Ciencia, Innovación y Universidades amb el títol «Los escritos de Picasso: textos poéticos 1935-1945». És la traductora dels textos teatrals i poètics de Picasso, i la corresponent acadèmica del doctorat Picasso, juntament amb la Dra. Androula Michael.

Comissariat per Jèssica Jaques i Androula Michael i coordinat per Àger P. Casanovas

Docència del Doctorat Picasso

PROGRAMA DE L'ACTIVITAT

Es concentra en quatre dies entre novembre de 2019 i gener de 2020

Dia I – 8.11.2019

Matí (de 10h a 13,30h)

Lloc: Museu Picasso

Centre de Concixement i Recerca

- Visita a les exposicions amb les comissàries i el comissari
Picasso Poeta: **Marie-Laure Bernadac**, **Emmanuel Guigon**, **Androula Michael**, **Claustre Rafart**
Picasso i Éluard: **Emmanuel Guigon**, **Malén Gual**
- Classe–Conversa: *La construcció del corpus dels escrits poètics de Picasso:* **Christine Piot** i **Marie-Laure Bernadac** (coeditores de l'edició de Gallimard de 1989)

Tarda (de 15,30h a 20h)

Lloc: Museu Picasso

Centre de Concixement i Recerca

- Classe: *Hibridacions poètiques: Picasso i la poesia catalana del tombant de segle:* **Eduard Vallès**
- Classe–Conversa: *Traduir Picasso:* **Jèssica Jaques**, **Androula Michael**
- Classe–Conversa: *Picasso, el cante jondo y el flamenco:* **Francesc Cortés**, **Androula Michael**
- *Poèsis picassiana:* **Nora Ruiz** i **Albert Infante**

Dia II – Simposium: 28.11.2019

Horari: 9h-20h

Lloc: Museu Picasso. Sala d'actes

Dia III – 12.12.19

Tarda (de 15,30h a 20h)

Lloc: Museu Picasso

Centre de Concixement i Recerca

- Classe–Conversa: *Hibridacions poètiques: La ventrilloquia entre Picasso i Stein.* **Jèssica Jaques**, **Àger P. Casanovas**
- Classe: *Hibridacions poètiques: La ventrilloquia entre Picasso i Casagemas.* **Dolors Rodríguez Roig**
- Classe: *Picasso i la música popular catalana* **Francesc Cortés**
- Classe: *Picasso. Antologia de la poesia surrealista Foix tradueix Éluard* **Emmanuel Guigon**, **Aitor Quiney**

Dia IV – 13.01.19

Tarda (de 15,30h a 20h)

Lloc: Universitat Autònoma de Barcelona

- Classe-conversa: *Paul Éluard: Hibridació de poesia, música i arts visuals:* **Ricard Ripoll** i **Antoni Rossell**
- Classe: *Hibridacions poètiques: Pierre Reverdy i Aimé Césaire:* **Andrea Soto Calderón**
- Classe–conversa: *Picasso i Sabartés: un estudi grafològic.* **María Cruz Barón** i **Reyes Jiménez**

Trobada interuniversitària per a la xarxa acadèmica del Doctorat Picasso

Data – 3.12.2019

Horari: 18h-20h

Lloc: Museu Picasso

Centre de Coneixement i Recerca

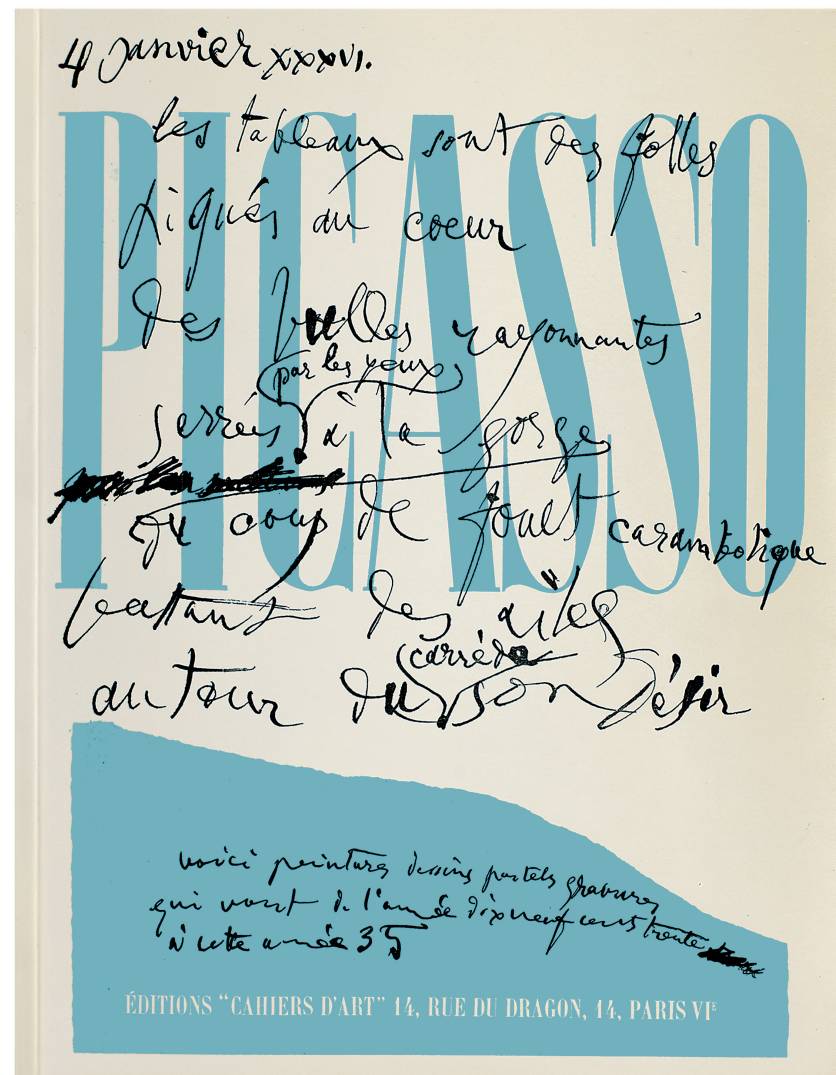
Aula 1

Trobada de treball de les universitats catalanes per a llur integració al Programa del Doctorat Picasso de la UAB amb vistes a un possible doctorat interuniversitari. Aquesta xarxa anirà creixent en altres properes edicions del doctorat amb professorat i investigadors i investigadores d'arreu del món.

L'equip de treball per a aquestes activitats està format per:

- director de les activitats: Emmanuel Guigon (director del Museu Picasso de Barcelona)
- Responsables acadèmiques: Jèssica Jaques (professora titular d'Estètica i Teoria de les Arts del Departament de Filosofia de la UAB) i Androula Michael (*maitre de conférences en art contemporain Université de Picardie Jules Verne, Centre de recherches en art et esthétique, Crae*)
- Coordinadora acadèmica: Àger P. Casanovas (investigadora del Departament de Filosofia de la UAB)
- Comité científic del simposi i del curs de doctorat: Marie-Laure Bernadac, Malén Gual, Emmanuel Guigon, Christine Piot i Claustre Rafart

- Coordinació d'estudiants de Doctorat i de Màster: Bàrbara Bayarri (doctoranda del Departament de Filosofia de la UAB)
- Coordinació d'estudiants de Grau: col·lectiu *artencurs* (Projecte d'Innovació Docent), coordinat per Sílvia Galí (graduada en Filosofia per la UAB) i Amanda Manzón, estudiant de grau de Filosofia de la UAB
- Coordinació de comunicació acadèmica: Nora Ruiz (graduada en Filosofia per la UAB)
- Assessora poètica per al Gespa Price (festival de poesia de la UAB): Núria Pedret
- Tècnic audio-visual: Axel Casas

Pablo Picasso,

Cahiers d'art, n.º 7-10 (1935), Paris, 1936

Poema autògraf de Picasso

Museu Picasso, Barcelona

© Successió Pablo Picasso, VEGAP, Madrid 2019

Museu Picasso, Sala d'actes
Accés per la plaça Jaume Sabartés, 1

SIMPOSI

Preu: 20 € per persona
Aforament limitat
Amb reserva prèvia

Activitat a l'entorn de l'exposició *Picasso poeta*

B 24514-2019

Museu Picasso
Montcada, 15- 23
08003 Barcelona
93 256 30 00

www.museupicasso.bcn.cat
[@MuseuPicasso](https://twitter.com/MuseuPicasso)
[#PicassoPoeta](https://www.instagram.com/PicassoPoeta)
